

Sygn. akt: I ACa 829/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Kłos
Sędziowie:	SSA Lilla Mateuszczyk (spr.) SSO del. Paweł Hochman
Protokolant:	st. sekr. sądowy Julita Postolska

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2012 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. B.**

przeciwko **Gminie Ł.**

o ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 29 marca 2012 r. sygn. akt II C 1233/11

1. **oddala apelację;**

2. **nie obciąża powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu apelacyjnym.**

I A Ca 829/12

UZASADNIENIE

J. B., w sprawie przeciwko Gminie Ł., żądał ustalenia istnienia prawa własności K. B. i innych, w tym jego jako spadkobiercy, do nieruchomości położonych w Ł. przy ul. (...) i (...) nr (...).

Wyrokiem z dnia 29 marca 2012 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo.

Jako podstawę faktyczną rozstrzygnięcia Sąd wskazał następujące ustalenia:

Przed wojną nieruchomości objęte sporem były własnością rodziców powoda – K. i H. małżonków B.. W latach 1940 [ojciec] i 1942 [matka] małżonkowie B. podpisali niemiecką listę narodową, jednak „ze względów państwowych i policyjnych” [kontakty z polskim ruchem oporu], nieruchomości do nich należące zostały zarekwirowane przez Gestapo w roku 1944 i ustanowiony został ich zarządca. Po wojnie nieruchomości te były zatem traktowane jako majątek poniemiecki.

Postanowieniem z dnia 11 sierpnia 1960 r. Sąd Powiatowy dla m. Łodzi VIII Wydział Karny orzekł w sprawie sygn. VIII Ko 55/58 przepadek na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości położonych przy ul. (...) i (...) powołując się na § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lipca 1950 r. w sprawie wykonania ustawy o zniesieniu sankcji oraz ograniczeń w stosunku do obywateli, którzy zgłosili swą przynależność do narodowości niemieckiej [Dz. U. nr 32, poz. 294]. Przepis ten stanowił, że zwolnienie majątku spod zajęcia, dozoru lub zarządu może nastąpić tylko pod warunkiem, że majątek ten znajdował się w dniu wejścia w życie ustawy [w dniu 22 lipca 1950 r.] jeszcze w posiadaniu właściciela. W przypadku nieruchomości objętych postępowaniem, warunek ten nie był spełniony. Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego z dnia 29 grudnia 1960 r. utrzymane zostało w mocy postanowienie Sądu Powiatowego z dnia 11 sierpnia 1960 r. Wniosek powoda o wznowienie tego postępowania został oddalony postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 21 maja 1998 r. Kolejny wniosek powoda – o stwierdzenie nieważności wskazanych wyżej orzeczeń, nie został uwzględniony przez Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie sygn. VI Ko 56/99, a postanowieniem z dnia 20 czerwca 2002 r. Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie na to rozstrzygnięcie. Kasację wniesioną od tego postanowienia Sąd Najwyższy oddalił.

Jako podstawę prawną powództwa o ustalenie Sąd wskazał art. 189 kpc, ustanawiający jako przesłanki tego powództwa interes prawny powoda w dokonaniu żadanego ustalenia i istnienie prawa, którego powództwo dotyczy. W ocenie Sądu powód nie wykazał istnienia tych przesłanek, nie można bowiem przyjąć, by istniała obiektywnie istniejąca niepewność co do stanu prawnego nieruchomości, a to wyklucza istnienie interesu prawnego po stronie powoda. Sąd zwrócił przy tym uwagę na to, że powód nie wskazał numeru księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości przy ul. (...) ani nawet numeru geodezyjnego tej działki.

Nieruchomość przy ul. (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...), stanowi obecnie własność Gminy Ł. na podstawie decyzji komunalizacyjnej.

Zważywszy powyższe Sąd Okręgowy przyjął, że w obrocie prawnym funkcjonują wiążące decyzje co do stanu prawnego nieruchomości położonej przy ul. (...) w Ł.. Fakt, że powód podejmował działania zmierzające do ochrony swoich praw na innej drodze, świadczy o braku po jego stronie interesu prawnego w dochodzeniu niniejszego roszczenia.

Sąd uznał, że jest związany orzeczeniami wydanymi przez sądy karne w zakresie ich kompetencji, w przedmiocie przypadku objętej sporem nieruchomości. W judykaturze utrwalony jest pogląd, że niedopuszczalne jest kwestionowanie w postępowaniu cywilnym właściwości sądu karnego do orzekania w sprawach o zwolnieniu spod zajęcia, zarządu lub dozoru majątku osób, które wpisane zostały w okresie okupacji na listę narodową niemiecką [tak w uchwale siedmiu sędziów SN z dnia 24 czerwca 1955 r., sygn. I CO 77/54 i w wyroku siedmiu sędziów SN z dnia 21 stycznia 1963 r.]. Dopiero ewentualne pozytywne orzeczenie sądu karnego stanowi przesłankę prejudycjalną dla sądu cywilnego do orzekania w przedmiocie żądania wydania zajętego mienia.

Jeśli więc nie jest możliwe badanie w postępowaniu cywilnym prawidłowości wydanego w dniu 11 sierpnia 1960 r. orzeczenia sądu karnego o przepadku na rzecz Skarbu Państwa przedmiotowych nieruchomości, to powództwo o ustalenie istnienia prawa własności powoda do objętych sporem nieruchomości uznać należało za nieuzasadnione.

Od wyroku Sądu Okręgowego powód złożył apelację. Wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Zarzucił naruszenie art. 189 kpc przez uznanie, że nie jest współwłaścicielem nieruchomości, których przepadek na rzecz Skarbu Państwa, będący tymczasowym zajęciem mienia, został orzeczony postanowieniem Sądu Powiatowego dla m. Łodzi Wydziału Karnego w dniu 11 sierpnia 1960 r.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja jest nieuzasadniona.

Przede wszystkim stwierdzić trzeba, że – jak wynika z wyjaśnień pozwanej Gminy Ł. – nie jest ona jedynym właścicielem nieruchomości przy ul. (...), ponieważ w budynku znajdującym się na tej nieruchomości została wyodrębniona własność lokali i ich właścicielom przysługuje udział w nieruchomości wspólnej, jako prawo związane z własnością lokali [art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r., t. jedn. Dz. U. nr 80 z 2000 r., poz. 903 ze zm.] oraz – jak wynika z wyjaśnienia samego powoda – właścicielem działki nr ew. 402/129, wchodzącej w skład objętej sporem nieruchomości, jest Skarb Państwa. Proces zaś o ustalenie istnienia prawa własności winien być wytoczony przeciwko wszystkim współwłaścicielom, mają oni bowiem łączną legitymację procesową, co wynika z samej istoty tego stosunku prawnego – ich współuczestnictwo w sprawie jest konieczne [art. 72 § 1 pkt 1 i 2 kpc].

Zgodnie z art. 391 § 1 k.p.c. przepisy art. 194 i 195 k.p.c. nie mają zastosowania w postępowaniu apelacyjnym, w którym obowiązuje zasada niezmienności stron postępowania w stosunku do stanu, który istniał w chwili zamknięcia rozprawy przed sądem pierwszej instancji. Naruszenie art. 195 k.p.c., dotyczącego współuczestnictwa koniecznego, Sąd odwoławczy bierze pod uwagę także z urzędu, w ramach badania naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisów prawa materialnego, bowiem nie usunięcie braku pełnej legitymacji procesowej w przypadku współuczestnictwa koniecznego jest przeszkodą do uwzględnienia powództwa. W takim przypadku wyrok uwzględniający powództwo naruszałby prawo materialne [tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 listopada 2010 r. wydanym w sprawie I CSK 67/10, LEX nr 688666].

Brak pełnej legitymacji procesowej po stronie pozwanej był więc wystarczającą podstawą do oddalenia powództwa.

Na marginesie tylko podnieść należy, że w toku postępowania przed Sądem I instancji powód nawet nie wykazał własnej [jako spadkobiercy K. i H. małż. B.] legitymacji czynnej do występowania w sporze po stronie powodowej. Dopiero do apelacji załączył postanowienie Sądu Rejonowego w Łodzi z dnia 20 sierpnia 1991 r. o stwierdzeniu nabycia przez niego, wraz z matką i bratem, spadku po ojcu, po 1/3 części każde z nich.

Niezależnie od tego – za uzasadnione uznać należy stanowisko Sądu Okręgowego co do braku kompetencji sądu cywilnego do kontroli orzeczeń sądu karnego, wydanych w zakresie jego kompetencji, a jak wynika z treści apelacji – ocenie Sądu w niniejszej sprawie powód poddaje prawidłowość orzeczenia z dnia 11 sierpnia 1960 r. wydanego w sprawie sygn. VIII Ko 55/58.

W niniejszym, cywilnym procesie o ustalenie istnienia prawa własności do nieruchomości, nie jest możliwe nie uwzględnienie orzeczenia z dnia 11 sierpnia 1960 r., wydanego przez Sąd Powiatowy dla m. Łodzi Wydział Karny, o przepadku na rzecz Skarbu Państwa objętych sporem nieruchomości. Orzeczenie to funkcjonuje w obrocie prawnym tworząc stan prawny nieruchomości i wykluczając niepewność co do tego stanu. Brak niepewności co do stanu prawnego nieruchomości, z uwzględnieniem zmian wynikających z decyzji komunalizacyjnej i decyzji o wyodrębnieniu lokali w budynku wzniesionym na nieruchomości, wraz z udziałem właścicieli lokali w nieruchomości wspólnej, przesądza o braku istnienia po stronie powoda interesu prawnego w żądaniu ustalenia istnienia jego prawa własności do tej nieruchomości.

Z tych przyczyn apelację uznając za bezzasadną, Sąd Apelacyjny oddalił ją, na podstawie art. 385 kpc.

Zważywszy specyfikę sprawy niniejszej, tj. dążenie przez powoda do odzyskania rodzinnego majątku utraconego w związku z wojną oraz obecną trudną sytuację finansową powoda, Sąd Apelacyjny postanowił nie obciążać powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu apelacyjnym.